

LEDEN v zahradě

V lednu bývá zahrada často pokryta sněhovou pokrývkou, která chrání choulostivé rostliny před sluncem a chladem. Pokud sněhová pokrývka chybí, je vhodné tyto rostliny zastínit, aby vlivem slunečního svitu nedošlo k jejich uschnutí. Jelikož na zahradě je jen minimum práce, je ideální čas si rozplánovat jarní práce a naplánovat si úpravy výsadeb či nové výsadby.

TVAROVÁNÍ A ŘEZ OVOCNÝCH DŘEVIN

TVAROVÁNÍ A ŘEZ RYBÍZU

Z hlediska pěstitelského tvaru rybízu lze na zahrádkách narazit na formy stromkové a keřové. Keřové rybízy mají velkou výhodu v delší životnosti. Keřová forma je schopna na stanovišti vydržet desítky let, kdežto forma zapěstovaná jako stromek má většinou životnost do 10-ti let. Výhodou stromkové formy je snazší sklizeň, při které se sběrač nemusí tolik ohýbat. Stromky rybízu mohou najít uplatnění v zahrádce jednak samostatně, tak i střídavě ve výsadbě keřů a stromků.

Při podzimní výsadbě keřového rybízu ho v následujícím roce v předjaří seřízneme na dva až tři pupeny. Vrchní pupen v každém případě musí směřovat ven z korunky, aby prostor korunky nebyl zbytečně přehusťený a sluneční paprsky mohly k plodům. V následujících třech letech po výsadbě provádíme řez výchovný. Cílem výchovného řezu je zapěstování keře s potřebným počtem větví různého stáří. Ve třetím roce po výsadbě by na keři měly být rovnoměrně zastoupeny jednoleté výhony, dvouleté a tříleté větve. V prvním roce je vhodné na keři ponechat pět až šest silnějších výhonů. V následujících letech je nutné na keři ponechávat každý rok pět až šest nových silných výhonů. V dalších letech se cyklicky obnovuje řezem starší dřevo tak, aby na keři nezůstávaly starší výhony než čtyřleté. U černého rybízu je vhodné ponechávat výhony maximálně tříleté. Vzhledem k časté obnově výhonů je vhodné na tento fakt myslet již při výsadbě. Jámu pro výsadbu keře vykopeme hlubší, aby místo rozvětvení sazenice bylo cca 10 cm pod úroveň půdy.

Při výsadbě stromkových jedinců provedeme stejný řez jako u keřového. Po řezu je nezbytné ke stromku umístit opěrný kůl. Ten zarážíme do dna jámy a jeho druhý konec musí vést vnitřkem korunky. Právě v korunce mezi větvemi je nejvhodnější místo pro uvázání kůlu, protože větvičky pod a nad úvazkem zneumožní posunutí úvazku a tím sníží riziko vylomení štěpované části. Korunku zakládáme z pěti výhonů, které v dalších letech necháváme volně růst. Po zhruba třech až pěti letech provádíme postupně zmlazování odpozených větví k nejizbě postavenému mladšímu rozvětvení. Nejlepší je, když je toto rozvětvení přímo u kmene. K zajištění dlouhé plodnosti a životnosti je vhodné každoročně odstranit třetinu odpozených větví a nahradit je novými výhony.

Během celého roku je nutné odstraňovat podrost meruzalky, která slouží jako kmíněk a má tendenci k obrůstání z kmene i kořenů.

TVAROVÁNÍ A ŘEZ ANGREŠTU

Na rozdíl od rybízu se u angreštů nesetkáme s keřovou formou. Takřka všechny nabízené rostliny jsou stromkové. Stromková forma převažuje hlavně díky snazší sklizni plodů z trnitých větví. Novinkou poslední doby jsou beztrnné kultivary, bohužel jsou zatím dostupné pouze červeno-plodé odrůdy. Samozřejmě lze pěstovat i keřové formy na vlastních kořenech – neroubované. Stromky vysazujeme ke kóliku nebo k drátěnce tak, aby kůl nebo drát procházel korunkou.

V roce následujícím po výsadbě seřízneme v předjaří silnější výhony na dva až tři pupeny, slabší na jeden. Ve většině případů se držíme pravidla, že poslední pupen pod řezem musí směřovat ven z korunky. Výjimkou jsou pouze odrůdy, které mají silně rozložitý růst. U těch řezeme na pupen směřující do korunky pro zapěstování kompaktnější a pevnější korunky. Mezi rozložitě odrůdy patří například odrůda Zlatý fík a Česká koruna.

V prvním roce po výsadbě na keři vybereme pět nejsilnějších výhonů, ostatní odstraníme. Ve druhém roce zkrátíme ponechané výhony o jednu třetinu. Ve třetím roce a všech následných letech odstraňujeme z korunky jarním řezem zahušťující výhony. Ostatní výhony v korunce zkracujeme na zhruba deset pupenů. Správně řezaný stromek by měl mít dostatečně vzdušnou korunku, která umožňuje bezproblémovou sklizeň.

Zmlazovací řez začínáme u angreštu provádět po čtyřech až pěti letech po výsadbě. Postupně odstraňujeme starší větve a ty nahrazujeme mladšími. Není vhodné, aby se na stromku vyskytovaly větve starší pěti let. Je dobré si rozplánovat obměnu odpozených větví na více let za sebou, aby se během obměny nerozpadl habitus korunky a stromek stabilně plodil.

TVAROVÁNÍ A ŘEZ MALINÍKU

Sazenice maliníku se vysazují ve sponu zhruba 40 až 60 cm. Vzpřímené odrůdy je možné pěstovat bez drátěnky, ale vhodnější je všechny odrůdy pěstovat v drátěnce, která zamezí poléhání větví a pozdějšímu vylamování plodících výhonů. Nejvíce se osvědčilo vyvazování plodících výhonů k drátěnce ve tvaru V, kde nově rostoucí letorosty nejsou zastíněny a plody na starším dřevě mají dostatek slunečního svitu.

Životní cyklus maliníku lze charakterizovat jako dvouletý. V prvním roce vyrůstají z kořenového krčku silné letorosty, které potom v druhém roce rozvětví a přináší žadané plody. Výjimkou jsou remontantní odrůdy, které jsou schopné plodit již na podzim prvního roku na letorostech a potom druhým rokem na rozvětvených výhonech.

Při výsadbě maliníku není nutné provádět žádný řez, protože rostliny se prodávají již zakrácené z pěstební školky.

Řez maliníku spočívá v každoročním odstraňování odpozených, odumřelých a zahušťujících výhonů. Tento řez je vhodné provádět ihned po sklizni, protože tím snižujeme riziko infekce houbami a zajistíme lepší vyzrání zbývajících letorostů. Na jaře následujícího roku odstraníme slabé výhony řezem těsně nad zemí. U ponechaných silných výhonů zastříháme případně namrzlé konce výhonů. U remontantních odrůd maliníku se často na jaře setkáváme s odumřelými konci výhonů. V tomto případě odstraníme suché části výhonů až k prvnímu zdravému pupenu.

Při řezu se držíme pravidla, že na jeden metr čtvereční je vhodné ponechat 10 dobře vyvinutých plodných výhonů. Při pravidelném řezu a péči lze počítat s životností maliníku přes deset let.

LÍSKA JAKO OVOCNÝ A OKRASNÝ KEŘ

Líska má svou domovinu na celé severní polokouli a proto se u nás jedná o velmi dlouho pěstovaný rod. Má více druhů, ale praktické uplatnění v naší oblasti mají hlavně tři. Křížením těchto druhů vznikly jak ovocné, tak okrasné formy lísek. Ovocné druhy vznikly křížením lísky obecné a lísky veliké. Okrasné druhy mají nejčastěji zastoupení mezi lískami obecnými a lískami tureckými.

Z hlediska okrasných lísek jsou nejčastěji pěstovány keřové tvary *Corylus avellana* (líska obecná) a *Corylus maxima* (líska velká). U stromů je zastoupen druh *Corylus colurna* (líska turecká).

CORYLUS AVELLANA – LÍSKA OBECNÁ

Líska obecná je ceněná pro svou absolutní nenáročnost, rychlý růst a schopnost přizpůsobit se různým stanovištním podmínkám. Kromě velmi chudých písčitých půd a naopak silně podmačených je schopna růst skoro všude. Vytváří bujně rostoucí velké keře, které velmi dobře regenerují i po silném zmlazení.

V zahradních výsadbách je přírodní druh nahrazován štepovanými odrůdami, které si zachovaly výraznou vitalitu a nenáročnost na pěstební podmínky. Z hlediska dostupných kultivarů lze jmenovat kultivar 'Contorta', který je zajímavý výrazně pokroucenými výhony. Nově v nabídce přibyl červenolistý kultivar s kroucenými větvemi 'Red Majestic'. Během vegetace si lze ve výsadbách všimnout červenohnědých odrůd 'Purpurea' a žlutavých kultivarů 'Aurea'. Asi posledním kultivarem, který lze v nabídce zahradních center objevit je druh s převislými výhony 'Pendula'.

CORYLUS MAXIMA – LÍSKA VELKÁ

Tento druh pochází z jihu Evropy a západní Asie. Vzhledem je podobná naší lísce domácí, ale má větší list a obal oříšku je velmi dlouhý. Náročnost na půdní podmínky je velmi podobná jako u druhu *Corylus avellana*. Z hlediska pěstovaných kultivarů lze zmínit kultivar 'Purpurea' s tmavě purpurovými listy.

CORYLUS COLURNA – LÍSKA TURECKÁ

Tentokrát se nejedná o keřovou rostlinu, ale o statný strom, který dorůstá výšky až 20 metrů. Korunu má kuželovitou a spíše rozložitou. Při setkání s lískou asi nejvíce zaujme její šedohnědá kůra, která je relativně hladká a až ve stáří má tendenci rozpraskat. Jedná se o strom, který roste na všech stanovištích a snáší i prostory s vyššími exhalacemi.

ce. Jedinou nevýhodou je to, že při velmi silných mrazech můžou namrzat konce větví.

V případě ovocných lísek je situace trochu jednodušší. Pocházejí z druhu *Corylus maxima* a *Corylus avellana*.

Pomologicky se dělí na čtyři skupiny. První je skupina lísek lombardských. Mají středně velké plody válcovitého tvaru s obalem, který úplně zakrývá plod. Druhou skupinou jsou lisky zellské. Plody mají středně velké a s punčoškou, která je kratší nebo stejně dlouhá jako oříšek. Další dvě skupiny jsou kříženci předešlých. První z nich jsou lombardské hybridy, u kterých převažují znaky odrůd lombardských, druhé jsou zellské hybridy, u kterých převažují znaky odrůd zellských.

Keře lísky jsou relativně náročné na teplotu, proto je vhodné vysazovat je na místa, která jsou chráněna před silnými mrazy. Půdy vyžadují středně vlhké, s dostatkem živin. Keře dorůstají výšky nad 3 metry. Líska je rostlina jednodomá, větrosnubná a květy mohou být samosprašné nebo cizosprašné.

V zahradních centrech můžeme v současné době narazit na odrůdy Hallská obrovská, Lombardská bílá a Lombardská červená.

HALLSKÁ OBROVSKÁ

Jedná se o středně ranou odrůdu, která dozrává koncem září. Keř roste velmi bujně. Plod je vejčitý, středně velký a s tvrdou skořápkou. Jádro v oříšku je velké a ve většině případů vyplňuje celý oříšek. Chuť jádra je nasládlá. Plodnost je velmi vysoká a hlavně pravidelná. Z hlediska škůdců je výhodou tvrdá skořápka, díky níž je méně napadána nosatcem lískovým.

Lombardská bílá

Tato raná odrůda zrající začátkem září má středně bujný až slabší růst. Proto je vhodná i na menší zahrady. Plod je podlouhle vejčitý s punčoškou skrývající celý oříšek. Skořápka plodu je středně tlustá. Jádro oříšku má chuť velmi dobrou, aromatickou a vyplňuje celý oříšek. Plodnost je vysoká a pravidelná.

LOMBARDSKÁ ČERVENÁ

Tato odrůda je velmi podobná předešlé, jen má o trochu menší plody a červené listy. Díky červenému zbarvení listů je rostlina zajímavá i během roku.

KRÁLOVSKÉ BROMELIE

V posledních letech se stále častěji ucházejí o naši přízeň bromelie. Člověka již po staletí fascinují krásou svých podivuhodných těl. Ta jsou zformována do unikátních nálevkovitých listových růžic. Ladné tvary nálevky jsou navíc podtrženy jejich často křiklavým a nepřehlédnutelným zabarvením, jež přetrvává několik měsíců. Proto je zcela logické, že lidé nejen obdivovali krásu bromelií v přírodě, ale pokusili se je též přenést z přírody blíž k sobě – do svých bytů, skleníků či zahrad.

Jako bromélie se často označuje většina rodů čeledi Bromeliaceae. Tato čeleď ovšem disponuje 52 rody a v jejich rámci 2700 druhů. Nejznámější jsou rody Neoregelia (nejpěstovanější druh Neoregelia carolinae), Nidularium, Vriesea, Aechmea, Guzmania, Tillandsia a další.

Ing. Martin Hraňo, DiS.,
Ing. Gabriela Rychnovská,
Odborné služby zahradnické,
Žehušice, tel /fax: 327 399 161,
www.hrano.cz

silně rozšiřují a pevně se navzájem obepínají. Takto vzniká dokonale vodotěsná nálevka. Růžice těchto bromelií zadržují poměrně velké množství srážkové vody. Listy mají různé tvary a barvy, navíc v době květu silně probarvují i listeny. Tím upozorňují opylovače na drobná a velmi nenápadná květenství.

Mnoho druhů bromelií můžeme úspěšně pěstovat volně na okenních parapetech, přičemž nejvhodnější se jeví hrnková kultura. Květináče volíme v závislosti na velikosti kořenového balu, tj. velmi

V sortimentu našich pokojových rostlin se nejčastěji setkáváme s bromeliemi, které mají široké, nízké a vodou trvale zaplavené nálevky. V přírodě tyto rostliny najdeme nejčastěji ve středních a horních stromových patrech deštných pralesů či mlžných horských lesů. U těchto rostlin se spodní části listů

malé průměry, cca 6–10 cm. Používáme raději plastové květináče, v hrncích z pálené hlíny hrozí riziko vyschnutí kořenových balů. Nejvhodnějším pěstitelským substrátem je rašelina nebo její směs s perlitem a pískem. Substrát musí být hlavně propustný.

Rostliny pěstujeme v celoročně teplém a pokud možno vlhkém prostředí, chráněné před přímým slunečním zářením. V letních měsících lze rostliny letnit, nejlépe na zastíněných terasách nebo pergolách. V tomto případě je nutné zajistit rostlinám stinné stanoviště chráněné před deštěm. Bromelie přihnoujeme speciálním hnojivem na bromelie, lze použít i hnojivo na kvetoucí pokojové rostliny. Hnojivým roztokem provlhčíme substrát, můžeme ho aplikovat též postřikem nebo přímo do nálevky. Voda v nálevkách by měla zůstat čirá a bez zápachu. Pokud dojde k jejímu přílišnému znečištění, musíme nálevky vypláchnout a naplnit je čistou dešťovkou.